

DYDAKTYKA JĘZYKA ARABSKIEGO

ROZWIJANIE RECEPTYWNYCH
SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH

تعليم اللغة العربية
تتمة المهارات التقبلية – الاستماع والقراءة

WYDAWNICTWO NAUKOWE
UNIWERSYTETU MIKOŁAJA KOPERNIKA

DYDAKTYKA JĘZYKA ARABSKIEGO
ROZWIJANIE RECEPTYWNYCH
SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH

DIDACTICS OF TEACHING ARABIC
LANGUAGE RECEPTIVE SKILLS DEVELOPMENT

تعليم اللغة العربية
تنمية المهارات التقبلية – الاستماع والقراءة

pod redakcją
Barbary Michalak-Pikulskiej
Magdaleny Lewickiej

WYDAWNICTWO NAUKOWE
UNIwersytetu MIKOŁAJA KOPERNIKA

Recenzent
prof. dr hab. Marek M. Dziekan

Wydanie publikacji sfinansowane przez Ambasadę Królestwa Arabii Saudyjskiej w RP.
The publishing of this book was financed by Royal Embassy of Saudi Arabia in Poland.

تم تمويل إصدار هذا الكتاب من قبل سفارة المملكة العربية السعودية في بولندا.

Printed in Poland
© Copyright by Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
Toruń 2014

ISBN 978-83-231-3294-3

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIwersytetu MIKOŁAJA KOPERNIKA

Redakcja: ul. Gagarina 5, 87-100 Toruń
tel. 56 611 42 95, fax 56 611 47 05
e-mail: wydawnictwo@umk.pl

www.wydawnictwoumk.pl
Dystrybucja: ul. Reja 25, 87-100 Toruń
tel./fax 56 611 42 38
e-mail: books@umk.pl
www.wydawnictwoumk.pl

Druk: Wydawnictwo Naukowe UMK

Spis treści

Od redaktorów (<i>Barbara Michal-Pikulska, Magdalena Lewicka</i>)	11
---	----

EWOLUCJA KONCEPCJI KOMPETENCJI I SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH

TERESA SIEK-PISKOZUB

Ewolucja koncepcji kompetencji językowej w glottodydaktyce	23
--	----

JOLANTA SUJECKA-ZAJĄC

O sprawnościach receptywnych w perspektywie produktywnej w uczeniu się / nauczaniu języków obcych	41
--	----

SPECYFIKA ARABSKIEJ SYTUACJI JĘZYKOWEJ A ROZWIJANIE SPRAWNOŚCI RECEPTYWNYCH

MAGDALENA LEWICKA

Arabska sytuacja dyglosyjna i jej implikacje dla procesu rozwijania receptywnych sprawności językowych	63
---	----

JOANNA ZASTRZEŻYŃSKA

Interferencje językowe na przykładzie języków arabskiego i francuskiego oraz ich wpływ na kształcenie sprawności receptywnych	83
--	----

EWA MACHUT-MENDECKA

Leksyka dialektu jako wyraz skryptów kulturowych	101
--	-----

ROZWIJANIE RECEPTYWNYCH SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH W NAUCZANIU JĘZYKA ARABSKIEGO JAKO OBCEGO

MALGORZATA AL-SHAHARI

Rozwijanie sprawności czytania i słuchania. Propozycje podręczników i źródeł internetowych do wykorzystania jako materiały dodatkowe w dydaktyce i samokształceniu studentów języka arabskiego 123

ROZWIJANIE SPRAWNOŚCI CZYTANIA ZE ZROZUMIENIEM W NAUCZANIU JĘZYKA ARABSKIEGO JAKO OBCEGO

SUMAYA AL-HAWARI

طرق تدريس اللغة العربية للناطقين بغيرها و نبذة عن أساليب تدريس القراءة
Metody nauczania języka arabskiego jako obcego a rozwijanie
sprawności czytania 141

SEBASTIAN BEDNAROWICZ

Pismo arabskie a fonetyczny obraz słowa 148

IWONA KRÓL

Rola nauczania słowotwórstwa opisowego w kształceniu sprawności
czytania ze zrozumieniem 161

MAGDALENA KUBAREK

Umiejętność czytania ze zrozumieniem i jej znaczenie w ocenie poziomu
biegłości językowej – kilka uwag o egzaminach certyfikacyjnych z języka
arabskiego 183

Contents

Word of the editors (<i>Barbara Michal-Pikulska, Magdalena Lewicka</i>)	11
---	----

EVOLUTION OF THE CONCEPT OF LANGUAGE COMPETENCE AND SKILLS

TERESA SIEK-PISKOZUB

Evolution of the concept of language competence in language pedagogy	23
---	----

JOLANTA SUJECKA-ZAJĄC

Receptive skills in a productive perspective in learning and teaching foreign languages	41
--	----

SPECIFIC ARAB LINGUISTIC SITUATION AND LANGUAGE RECEPTIVE SKILLS DEVELOPMENT

MAGDALENA LEWICKA

Arabic linguistic situation and language receptive skills development	63
---	----

JOANNA ZASTRZEŻYŃSKA

Language interference on the example of arabic and french languages and their impact on education of the receptive skills	83
--	----

EWA MACHUT-MENDECKA

Egyptian dialect as an expression of collective and individual values	101
---	-----

**LANGUAGE RECEPTIVE SKILLS DEVELOPMENT
IN DIDACTICS OF TEACHING ARABIC AS A FOREIGN LANGUAGE**

MALGORZATA AL-SHAHARI

Listening and reading skills development. A proposal of the textbooks and the Internet sources for usage as supplementary materials in Arabic language didactics as well as for the self-study of students of Arabic language 123

**LANGUAGE READING SKILL DEVELOPMENT
IN DIDACTICS OF TEACHING ARABIC AS A FOREIGN LANGUAGE**

SUMAYA AL-HAWARI

طرق تدريس اللغة العربية للناطقين بغيرها و نبذة عن أساليب تدريس القراءة
Methods of teaching Arabic to non-native speakers and reading skill development 141

SEBASTIAN BEDNAROWICZ

Arabic Script and Phonetic Image of the Word 148

IWONA KRÓL

Teaching descriptive word formation as part of training reading comprehension in process of university teaching of standard Arabic in Poland 161

MAGDALENA KUBAREK

Reading Comprehension and Language Proficiency Testing: Some Remarks on Certificate Examinations in Arabic 183

محتويات الكتاب

11 تقديم بقلم باربارا ميخالاك – بيكولسكا وماجدالينا ليفيتسكا

تطور فكرة الكفاءات والمهارات اللغوية

23 تيريسا سيك-بيسكوزوب
تطور فكرة الكفاءة اللغوية في تعليم اللغات الأجنبية

41 يولاتنا سوييتسكا-زاينتس
المهارات التقبلية مقابل المهارات الإنتاجية في دراسة اللغة الأجنبية وتربيتها

الحالة العربية اللغوية الخاصة وتنمية المهارات التقبلية – الاستماع والقراءة

63 ماجدالينا ليفيتسكا
الحالة العربية اللغوية الخاصة وتأثيرها على تنمية المهارات التقبلية

83 يوأنا زاستشيجينسكا
التداخلات اللغوية (بين اللغة العربية واللغة الفرنسية نموذجاً) وتأثيرها على تعلم
المهارات التقبلية

101 ايفا ماخوت- مينديتسكا
اللهجة المصرية كتعبير القيم الجماعية والفردية

تنمية المهارات التقبلية – الاستماع والقراءة في تعليم اللغة العربية كلغة أجنبية

موغوشاتا الشحاري

- 123 تنمية المهارات التقبلية – الاستماع والقراءة. عرض للكتب التعليمية المقترحة ومصادر الإنترنت للاستخدام كوسائل مساعدة في تعليم اللغة العربية بالإضافة إلى الاستفادة منها في الدراسة الذاتية من قبل طلاب

تنمية مهارة القراءة في تعليم اللغة العربية كلغة أجنبية

سمية الحوري

- 141 طرق تدريس اللغة العربية للناطقين بغيرها ونبذة عن أساليب تدريس القراءة

سباستيان بدناروفيتش

- 148 الخط العربي والصورة الصوتية للكلمة

إيفونا كروول

- 161 دور تدريس مبادئ قواعد الاشتقاق في تطوير مهارة القراءة مع فهم المقروء في إطار التدريس الأكاديمي للغة العربية الفصحى للبولنديين

ماجدالينا كوبارك

- 183 مهارة القراءة والفهم واختبار الكفاءة اللغوية – بعض الملاحظات حول امتحانات شهادة في اللغة العربية

Od redaktorów

W maju 2012 roku Pracownia Języka i Kultury Arabskiej UMK w Toruniu zorganizowała konferencję naukową poświęconą teoretycznym i praktycznym aspektom nauczania języka arabskiego, której pokłosie stanowi wydany w 2013 roku pierwszy tom serii monograficznej *Dydaktyka Języka arabskiego. Teoria – praktyka – perspektywy*. Niniejsza publikacja jest drugą pozycją z tej serii, prezentującą refleksję naukową w zakresie dydaktyki języka arabskiego i stanowi jednocześnie kontynuację dyskusji rozpoczętej podczas obrad, które odbyły się pod egidą Pracowni w listopadzie 2013. Celem naszego naukowego spotkania była wymiana doświadczeń i wiedzy, nie tylko w środowisku badaczy i lektorów języka arabskiego z różnych ośrodków naukowych w całej Polsce, ale także wybitnych autorytetów w zakresie współczesnej glottodydaktyki. O potrzebie stworzenia interdyscyplinarnego forum świadczy fakt, że zarówno uczący się, jak i nauczający dostrzegają w chwili obecnej konieczność zmian i otwarcia na nowe metody dydaktyczne. Z drugiej zaś strony niezbędne wydaje się uwzględnienie w procesie dydaktycznym szczególnych trudności, jakimi obciążone jest nauczanie języka arabskiego, wynikającymi z sytuacji językowej w świecie arabskim, tj. dyglosji i interferencji różnych wariantów arabszczyzny literackiej i dialektalnej.

Artykuły zawarte w niniejszym tomie poświęcone są problematyce rozwijania sprawności receptywnych, bez wątplenia zagadnieniu ciekawemu i wieloaspektowemu w kontekście języka arabskiego. Specyfika arabszczyzny polega na występowaniu dyglosji czy też multiglosji, co sprawia, że na jednym biegunie plasuje się język literacki, a na drugim liczne, różniące się od siebie dialekty. Współczesny język literacki, stanowiący kontynuację języka klasycznego, wykształcił się w XIX wieku

i podlega standaryzacji pod nadzorem Akademii Języka Arabskiego w Kairze, Damaszku, Bagdadzie i Rabacie. Nie sposób także przecenić wpływów mediów na rozwój współczesnej arabszczyzny, zarówno w jej formie pisanej, jak i mówionej.

Specyfika systemu zapisu w języku arabskim implikuje fakt, że proces czytania (w tym czytania ze zrozumieniem) jest bardziej skomplikowany i czasochłonny niż w przypadku języków europejskich. Z kolei forma mówiona języka literackiego zajmuje pozycję pośrednią między językiem pisanym a dialektem. Współczesną wymowę języka literackiego charakteryzuje redukcja końcówek fleksyjnych, a do jego artykulacji używa się zasobu fonetycznego danego dialektu, stąd też kształcenie sprawności receptywnych stawia - zarówno uczących, jak i nauczających - przed trudnymi wyzwaniami.

Niniejsza publikacja została podzielona na cztery części, zgodnie z tematyką poruszaną w poszczególnych artykułach. Część otwierająca tom, zatytułowana *Ewolucja koncepcji kompetencji i sprawności językowych*, stanowi merytoryczne wprowadzenie do rozważań prezentowanych w kolejnych rozdziałach i obejmuje dwa artykuły. W pierwszym z nich Teresa Siek-Piskozub charakteryzuje proces zmian zachodzących w obrębie teoretycznego i praktycznego podejścia do kompetencji językowej w glottodydaktyce. Badaczka, podejmując dyskusję na temat wzrostu znaczenia kompetencji międzykulturowej, zwraca uwagę na konieczność integrowania treści kulturowych z nauczaniem języka obcego, co w wypadku języka arabskiego jest szczególnie istotne. Z kolei celem artykułu autorstwa Jolanty Sujeckiej-Zajac jest refleksja nad sprawnościami receptywnymi w świetle najnowszych badań glottodydaktycznych. Przyjęta tu perspektywa badawcza odwołuje się do podejścia zadaniowego w procesie nauczania/uczenia języków obcych.

Kolejne teksty zostały zebrane w rozdziale opatrzonym tytułem *Specyfika arabskiej sytuacji językowej a rozwijanie sprawności receptywnych*. W pierwszym z nich Magdalena Lewicka pochyła się nad zagadnieniem implikacji sytuacji dyglosji (multiglosji) w świecie arabskim dla procesu dydaktycznego, podkreślając konieczność wypracowania metod prowadzących do nauczania współczesnego arabskiego języka literackiego jako języka komunikacji oraz do umożliwienia studentom swobodnego rozumienia i posługiwania się różnymi odmianami języka mieszanego,

zwanego przez filologów „arabszczyzną mówioną ludzi wykształconych”. Następnie Joanna Zastrzeżyńska omawia interferencje językowe na przykładzie języków francuskiego i arabskiego oraz ich znaczenie w kształceniu sprawności receptywnych. Problematyka ta w polskim kontekście edukacyjnym jest nowa, ale jak najbardziej aktualna w świetle powstawania kierunków lingwistycznych, których słuchacze łączą naukę języka arabskiego z przyswajaniem/doskonaleniem francuskiego (UMK w Toruniu) lub angielskiego (UKW w Bydgoszczy). Z kolei Ewa Machut-Mendecka podejmuje zagadnienie funkcjonowania skryptów kulturowych na przykładzie dialektu egipskiego, zwracając uwagę na złożoność zjawiska kultury oraz jej wpływ na proces nauczania języka.

Przedostatnia część tomu poświęcona jest problematyce rozwijania receptywnych sprawności językowych w dydaktyce języka arabskiego. Małgorzata Al-Shahari prezentuje tu podręczniki i źródła internetowe, które mogłyby być wykorzystane jako materiały dodatkowe w nauczaniu oraz samokształceniu studentów, ze szczególnym naciskiem na rozwijanie umiejętności słuchania i czytania.

Na ostatni rozdział składają się artykuły, których autorzy pochylają się nad zagadnieniem kształcenia sprawności czytania ze zrozumieniem w nauczaniu języka arabskiego jako obcego. Sumaya al-Hawari podejmuje dyskusję nad metodami dydaktycznymi stosowanymi w rozwijaniu tejże sprawności, przechodząc od problematyki natury metodycznej do bardziej szczegółowych kwestii praktycznych. Sebastian Bednarowicz omawia specyficzne problemy, które rodzi nabywanie umiejętności czytania ze zrozumieniem przez Polaków uczących się języka arabskiego, wynikające z innego sposobu zapisu w tymże, z uwzględnieniem konieczności kształtowania sprawności odczytu tekstu bez wokalizacji, natomiast Iwona Król zwraca uwagę na znaczenie roli nauczania słowotwórstwa opisowego w tym zakresie. Blok ten zamyka artykuł Magdaleny Kubarek, poświęcony zagadnieniu roli umiejętności czytania ze zrozumieniem w ocenie biegłości językowej na przykładzie egzaminów certyfikacyjnych przeprowadzanych w Polsce.

Artykuły zawarte w niniejszym tomie poruszają różnorodne aspekty zasygnalizowanej w tytule problematyki, tak w kontekście teoretycznym, jak i praktycznym. Czytelnik znajdzie tu nie tylko odmienne spojrzenie na kwestie wcześniej już omawiane i analizowane, ale także nowatorskie

konceptje, reprezentujące najnowsze kierunki w glottodydaktyce. Prezentowane teksty z pewnością nie wyczerpują dyskusji nad trudnościami i problemami obecnymi na każdym etapie edukacji, zarówno w kształceniu uniwersyteckim, jak i kursowym, ale stanowią cenny głos w debacie na temat nauczania języka arabskiego i punkt wyjścia do dalszych rozważań.

prof. dr hab. Barbara Michalak-Pikulska
dr Magdalena Lewicka

Word of the editors

The publication at hand is divided into four parts, according to the subject matter presented in the particular articles. The opening chapter, entitled *The evolution of the concept of language competence and skills*, is an introduction to the discussion in the chapters to follow. In the first article, Teresa Siek-Piskozub describes the process of changes occurring within the theoretical and practical approach to language competence in glottodidactics. While discussing the growing importance of cross-cultural competence, the author stresses the need to integrate cultural content with foreign language teaching, which is particularly significant in the case of Arabic. In the following article, Jolanta Sujecka-Zajac reflects upon receptive skills in the light of the most recent glottodidactic research. The research perspective adopted here refers to the task-based approach in the process of foreign language teaching/learning.

The next chapter, entitled *The peculiar character of the Arabic language situation versus the development of receptive skills*, begins with a text by Magdalena Lewicka who examines the implications of diglossia (multiglossia) existing in the Arab world for the teaching process. She emphasizes the need to develop methods for teaching modern literary Arabic as a language of communication and enabling students to easily understand and use different varieties of the mixed language, referred to by scholars as “the spoken Arabic of the educated”. Next, Joanna Zastrzeżyńska uses the example of French and Arabic to present language interference and its significance in the development of receptive skills. Although these problems are new in the context of education in Poland, they are also relevant given the introduction of linguistic study programmes that combine the teaching of Arabic with a course in French (Nicolaus

Copernicus University in Toruń) or English (Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz). Ewa Machut-Mendecka, in turn, focusses on the functioning of cultural scripts, taking the Egyptian dialect as an example, and shows the complexity of the phenomenon of culture and its impact on the process of language teaching.

The third chapter is devoted to the subject of developing receptive language skills in the teaching of Arabic. Małgorzata Al-Shahari presents textbooks and internet sources that could be used as teaching aids and materials for self-study, with a special emphasis on developing listening and reading skills.

The final chapter comprises articles whose authors address the problem of developing reading comprehension skills in the teaching of Arabic as a foreign language. Sumaya al-Hawari discusses the teaching methods used in the training of these skills, starting with methodological issues and then moving on to the more detailed practical issues. Sebastian Bednarowicz presents the peculiar challenges faced by Poles learning Arabic with regard to reading comprehension (difficulties arising from the different script in Arabic), including the need to develop the skill of reading without vocalization. Iwona Król highlights the significant role of teaching descriptive word-formation in this regard. The last article, by Magdalena Kubarek, deals with the role of reading comprehension skills in the assessment of language proficiency based on the example of certificate examinations conducted in Poland.

Articles comprised in this volume address various aspects of the subject mentioned in the title, both in a theoretical and practical context. The readers will see previously discussed and analyzed issues in a different light while learning about innovative concepts representing the most recent developments in glottodidactics. The texts presented here surely do not exhaust the subject of challenges and problems occurring at each stage of education both at universities and language courses. However, they constitute a valuable contribution to the continuing debate on the teaching of Arabic as a foreign language.

*prof. dr hab. Barbara Michalak-Pikulska
dr Magdalena Lewicka*

تقديم بقلم باربارا ميخالاك – بيكولسكا وماجدالينا ليفيتسكا

في سنة 2012 نظّم قسم اللغة والثقافة العربية التابع لجامعة نيقولاوس كوبرنيكوس في مدينة تورون ندوة تتعلق بمواضيعها بمسائل تعليم اللغة العربية من الناحيتين النظرية والعملية. ومن ثمار هذه الندوة كتاب تحت عنوان: "تعليم اللغة العربية بين النظرية والواقع والأفاق" صدر كجزء أول لسلسلة مونوغرافية. والكتاب هذا هو المجلد الثاني من السلسلة الذي تقدم بحثًا علمية في مجال تعليم اللغة العربية. ويعتبر مواصلة للنقاش الذي بدأ خلال الندوة التي نظّمت من قبل قسمنا في سنة 2013. والهدف من هذه الندوة كان تبادل الخبرات والمعرفة ليس فقط في وسط المستعربين ومدرسي اللغة العربية من مختلف المراكز العلمية البولندية بل بين المرجعيات في تعليم اللغات أيضا.

فترجع ضرورة إنشاء منتدى متعدد التخصصات إلى الصعوبة في تدريس اللغة العربية الناتجة من الواقع اللغوي في العالم العربي. والمهم أيضا أنّ المتعلم والمعلم يعترفان بالحاجة إلى التغيير والانفتاح على طرق جديدة في تدريس اللغات.

المقالات التي يضمها هذا المجلد تتعلق بمسائل تنمية المهارات التقبلية، وهي التي تشكل في حالة اللغة العربية قضية متعددة الأوجه ومثيرة للاهتمام. خصوصية اللغة العربية هي ظاهرة ازدواج اللسان أو تعدد الألسنة. في القطب الأول توجد لغة أدبية، وفي القطب الثاني عدد من اللهجات المختلفة. اللغة العربية الفصحى المعاصرة التي تنتمي إلى اللغة الكلاسيكية تطورت في القرن التاسع عشر، وفي الوقت الحاضر تخضع للتوحيد تحت إشراف مجتمعات اللغة العربية في القاهرة ودمشق وبغداد والرباط. فمن المستحيل أن نبالغ في تقدير أهمية تأثير وسائل الإعلام على تطوير اللغة العربية المعاصرة في كلا صورتها الكتابية واللفظية. خصوصية نظام الكتابة في اللغة العربية يجعل عملية القراءة (بما في ذلك القراءة مع فهم المقروء) عملية أكثر تعقيدا منها في اللغات الأوروبية. كما أنها تستغرق وقتا أطول. وبالتالي فإن الصورة المحكية من اللغة العربية المعاصرة تحتل موقفا متوسطا بين الفصحى واللهجة. يتميز النطق المعاصر بتخفيض حركات الإعراب في أواخر الكلمات كما يستخدم في نطقها موارد لفظية خاصة للهجة المعينة، ومن حيث التدريب على المهارات التقبلية فهذا يضع المتعلمين والمعلمين على حد سواء أمام تحديات صعبة.

وينقسم هذا المجلد إلى أربعة أبواب وفقا لمواضيع تتعلق بها المقالات. الجزء الأول بعنوان "تطور فكرة الكفاءات والمهارات اللغوية" هو نوع من مقدمة نظرية للاعتبارات

العلمية الواردة في الأبواب اللاحقة. وهو يحتوي على مقالين: في الأول منهما تقدّم تيريسا سيك-بيسكوزوب تطور فكرة الكفاءات اللغوية في تعليم اللغات. تناقش الباحثة الأهمية المتزايدة لكفاءة التفاعل بين الثقافات كما تلفت الانتباه إلى ضرورة دمج المحتويات الثقافية في تعليم اللغات الأجنبية، وهذا أمر في حالة اللغة العربية ذو أهمية خاصة. وبالتالي الهدف من المقال ليولانتا سوييتسكا-زابونتس هو الاعتبار العلمي في المهارات التقبلية في ضوء البحوث الأخيرة في تدريس اللغات. المنظور العلمي المستخدم هنا يشير إلى مدخل المهام في تدريس / تعلم اللغات الأجنبية.

النصوص التي تليها جمعت في باب ثانٍ معنون "الحالة العربية اللغوية الخاصة وتنمية المهارات التقبلية - الاستماع والقراءة". في المقال الأول ماجدالينا ليفيتسكا تعالج قضية التأثير الذي تؤثره حالة ازدواج اللسان أو تعدد الألسنة في العالم العربي على عملية التعليم. تشير الباحثة إلى حاجة التطوير من طرق تعليم اللغة العربية المعاصرة كلغة للتواصل، وضرورة إعطاء الطلاب إمكانية فهم واستخدام أنواع مختلفة من اللغات المختلطة والمسماة من قبل علماء اللغة "عامية المتفقين". ثم يؤانّا زاستشيجينسكا تناقش التداخل اللغوي على سبيل المثال بين اللغتين الفرنسية والعربية وكذلك أهميته في تعليم المهارات التقبلية. هذه المسألة في سياق تعليمي بولندي هي أمر جديد، ولكن ذو أهمية بالغة بسبب إنشاء التخصصات الجامعية اللغوية التي تربط تعلم اللغة العربية بتعلم اللغة الفرنسية أو الإنجليزية. بدورها، أيفا ماخوت-مينديتسكا تناقش مسألة تعبيرات القيم الجماعية والفردية على سبيل المثال من اللهجة المصرية وتشير إلى تعقيد ظاهرة الثقافة وأثارها على عملية التدريس.

الباب قبل الأخير يتعلق بمسائل تطوير المهارات التقبلية في تعليم اللغة العربية كلغة أجنبية. تقدم موغوشاتا الشحاري في مقالها هنا عرضاً للكتب التعليمية المقترحة ومصادر الإنترنت للاستخدام كوسائل مساعدة في تعليم اللغة العربية بالإضافة إلى الاستفادة منها في الدراسة الذاتية من قبل طلاب اللغة العربية مع التركيز بصفة خاصة على تنمية الكفاءات التقبلية في القراءة والكتابة.

في الباب الأخير تم جمع المقالات التي تتعلق مواضيعها بتنمية مهارات القراءة في تعليم اللغة العربية كلغة أجنبية. تناقش سمية الهواري طرق التدريس المستخدمة في تطوير مهارات القراءة منتقلة من المسائل العامة ذات الطابع المنهجي إلى تفاصيل أكثر دقة تتعلق وذات طابع تطبيقي في تدريس اللغة العربية. أما سباستيان بدناروفيتش فيعالج في مقاله موضوع الصعوبات الخاصة في اكتساب مهارات القراءة مع فهم المقروء من قبل متعلمي اللغة العربية البولنديين وترجع هذه الصعوبات إلى طريقة الكتابة المختلفة، بما في ذلك القدرة على قراءة النص العربي دون حركات. في المقابل، أيفوننا كروول تلفت الانتباه إلى أهمية دور تدريس مبادئ قواعد الاشتقاق في تطوير مهارة القراءة مع فهم المقروء في إطار التدريس الأكاديمي. وهذا الباب يختتمه مقال لماغدالينا كوباريك يعالج دور كفاءة القراءة مع فهم المقروء في اختبار الكفاءة اللغوية على سبيل المثال في امتحانات شهادة الكفاءة اللغوية المجراة في بولندا.

أن المقالات الواردة في هذا المجلد تعالج في سياق نظري وعملي جوانب مختلفة من المسائل التي يشير إليها عنوان الكتاب. سيدج القارئ ليس فقط وجهات النظر المختلفة لقضايا تمت مناقشتها من قبل بل مفاهيم مبتكرة تمثل أحدث الاتجاهات في مجال علم تدريس اللغات. وبالتأكيد فإن النصوص المقدمة لا تستند المناقشة عن الصعوبات والعراقيل المستجدة في كل مرحلة من مراحل تعليم اللغة العربية، وإنما هو صوت من أصوات النقاش ونقطة انطلاق لمزيد من الاعتبارات العلمية والتفكير في الظاهرة.